

GENERALDIREKTÖREN

2025-12-15

Dnr 2025/03607
Saknr 1.1.3li.remissvar@regeringskansliet.se
li.fjr@regeringskansliet.se

Livsmedelsverkets yttrande över remiss från Landsbygds- och infrastrukturdepartementet angående av slutbetänkandet En moderniserad fiskelagstiftning SOU 2025:89, diarienummer LI2025/01477

Sammanfattning

Livsmedelsverkets svar är begränsat till frågor inom vårt ansvarsområde. Livsmedelsverket tillstyrker förslaget att modernisera fiskelagstiftningen.

Livsmedelsverket vill framföra:

- I föreslaget till ny fiskelag lyfts det i syftet att den ska ”bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen”. Livsmedelsverket håller med om att fisk i vissa områden är ett viktigt livsmedel för att trygga livsmedelsförsörjning, men vill också påpeka att det är viktigt att fiskerilagstiftningen inte utgör ett hinder för att kunna omhänderta fisken i kristid.
- Det finns ett behov av samarbete och ibland även informationsöverföring mellan fiskeri- och livsmedelskontrollmyndigheterna då kontroll utförs vid samma aktörer längs kedjan. Dessutom överlappar fiskeri- och livsmedelslagstiftningen inom området information och spårbarhet. Livsmedelsverket föreslår att frågan om vilken information som kan och behöver delas mellan myndigheterna utreds, för att kontrollen ska bli effektiv för såväl myndigheter som aktörer.
- När det gäller organisationen av fiskerikontrollen framhåller Livsmedelsverket att det är viktigt att gränsdragningen mellan Havs- och vattenmyndigheten, Kustbevakningen och länsstyrelsen tydliggörs för att skapa rättssäkerhet och förutsägbarhet för aktörerna, samt att undvika överlapp eller att kontroll uteblir.
- Frågan om ansvaret för kontroll av lagrings- och beredningsintyg bör skyndsamt utredas för att säkerställa att export kan ske. Samt att om livsmedelskontrollerande myndigheter ska ansvara att bemyndigande är tydligt och att det finns möjlighet till finansiering.

2025-12-15

Dnr 2025/03607
Saknr 1.1.3

Generella synpunkter

Livsmedelsförsörjning - beredskap

I förslaget till ny fiskelag (1 kap 1 §) anges att syftet med lagen är bland annat att den ska bidra till att trygga livsmedelsförsörjningen. Livsmedelsverket bedömer att fisk/sjömat (från fiske samt vattenbruk) i viss mån kan bidra till livsmedelsförsörjningen vid en kris, men kanske främst för vissa grupper och lokalt/regionalt där man landar fisk/odlar fisk och har möjlighet att processa eller sälja färskt i ett mer direkt lokalt/regionalt flöde som inte tar omvägen via centrallager. För de som kan fiska själva eller kan köpa lokalt, kan fisk/sjömat utgöra en viktig del av kosten avseende bland annat intag av vissa mineraler. Fritidsfisket i den volym den sker idag, utgör en mycket liten andel av energiintaget utslaget på hela befolkningen, men för de grupper där fisk är tillgängligt i en kris kan andelen i kosten vara mer betydande. Denna möjlighet finns sannolikt inte i hela landet och inte för hela befolkningen. Även i kristid behöver nyttjandet av resursen vägas mot andra aspekter såsom att värna fiskbestånd och hotade arter, och att nyttjade bestånd får en rimlig återhämtningstid. En grundförutsättning är att vi även i kristid behöver kunna upprätthålla en tillräcklig livsmedelssäkerhet för att förebygga ohälsa hos befolkningen. Att upprätthålla eller bygga ut nationella varuflöden som kräver kylning eller frys, och är beroende av korta ledtider, ser vi är kopplat till stora utmaningar i en situation med störda transporter. Fiskprodukter som inte kräver kyla tillverkas bara på fåtal platser idag och väldigt liten volym om man ska se till nationellt behov.

Livsmedelsverket vill framhålla att för att kunna omhänderta denna resurs, i de fall den finns, är det viktigt att den nya föreslagna fiskelagstiftningen inte utgör ett hinder, och att den utformas så att den ger utrymme och flexibilitet genom förberedda legala förutsättningar. Exempel kan vara möjligheter till att fisket kan utökas med andra redskap eller på annat sätt öka omfattningen, och att ett sådant beslut kan gå fort i den situation där det behövs. Ett sådant beslut bör kunna aktiveras skyndsamt, och vara möjligt att utifrån behov gälla nationellt/helomfattande eller begränsat till vissa län, fiskeområden, vattendrag eller arter. Vidare är en förutsättning för att kunna nyttja resursen i landet att fisken också landas i Sverige, vilket är kopplat till villkoren för fiskelicenser. Stärkta krav på anknytning till Sverige bör därför undersökas ytterligare, och vid behov justera de omständigheter som ska tas särskild hänsyn till i licensbeslut.

Fiskerikontroll och livsmedelskontroll

Utredningen har, i enlighet med sitt direktiv, avgränsat uppdraget till att omfatta fiskerikontroll inom ramen för den gemensamma fiskeripolitiken. Frågor som rör livsmedelshantering, hygien och konsumentskydd har därför uttryckligen lämnats utanför. Denna avgränsning följer uppdelningen som finns i EU-rätten, där fiskerikontrollen regleras i EU:s kontrollförordning (EG) nr 1224/2009 medan livsmedelssäkerhet och offentlig livsmedelskontroll omfattas av kontrollförordningen (EU) 2017/625.

2025-12-15

Dnr 2025/03607
Saknr 1.1.3

Den praktiska tillämpningen innebär dock i flera avseenden en överlappning mellan dessa regelområden. Fiskerikontrollen och livsmedelskontrollen är båda ansvariga för kontroll av aktörer längs hela livsmedelskedjan. Det gäller kanske särskilt för primärproduktion, inklusive vid landning, och första försäljning, men även i efterföljande led (lokaler och saluföring). I samtliga dessa led är fisk inte endast en naturresurs utan också ett livsmedel där redlighet och säkerhet ska kunna garanteras genom hela kedjan.

I *avsnitt 15.2.2* påpekar utredningen att regeringen har gett Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att i samråd med Livsmedelsverket och i dialog med berörda aktörer analysera och föreslå förbättringar när det gäller det svenska spårbarhetssystemet. Samtidigt pågår det även en översyn av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan. Livsmedelsverket vill framhålla att oavsett om de förslagna ändringarna av kontrollorganisationen genomförs eller inte så kvarstår det faktum att lagstiftningen överlappar mellan fiskeri- och livsmedelskontroll när det gäller spårbarhet och märkning. Det innebär att livsmedels- och fiskerikontrollmyndigheterna har ansvar att utföra kontroll av samma aktörer.

Behov av samarbete och informationsöverföring för fiskeri- och livsmedelskontroll

Fiskerikontrollen, som utförs av Havs- och vattenmyndigheten, Kustbevakningen och länsstyrelserna, kan i praktiken ge upphov till iakttagelser som kan indikera avvikelser eller oegentligheter i livsmedelskedjan. När det gäller redlighet i livsmedelshanteringen kan fiskerikontrollen exempelvis hitta felaktigheter i artangivelse, brister i spårbarhet, avvikande dokumentation mellan fångstrapportering och faktisk landad mängd, differenser mellan faktiskt landad mängd och mängd rapporterad som saluförd, eller andra förhållanden som kan tyda på vilseledande eller bedrägliga förfaranden.

När det gäller kontroller vid landning så utför Havs- och vattenmyndighetens fiskerikontroll i dagsläget cirka 640 kontroller. Detta kan jämföras med cirka 50 planerade kontroller som länsstyrelsen ska utföra avseende livsmedelssäkerhet inom fisket under år 2025. Knappt hälften av dessa utförs vid just vid landningstillfället. Fiskerikontrollen ser betydligt fler fartyg och fångst än vad länsstyrelsen har möjlighet att göra. Fiskerikontrollen har därmed bättre kännedom om fartygens skick och hygien, men eventuella brister som noteras kommer inte till länsstyrelsens kännedom.

Livsmedelsverket ser därför att det finns ett behov att förtydliga om och när fiskerikontrollen kan och ska lämna informationen vidare, och hur detta hanteras i relation till sekretessbestämmelser.

Synpunkter på förslagen

Avsnitt 9.8 Lagen ska inte innehålla någon reglering om förhållandet till livsmedelslagen

Livsmedelsverket har inga invändningar mot förslaget om att den moderniserade fiskelagstiftningen inte ska innehålla någon bestämmelse om lagens förhållande till livsmedelslagstiftningen. Livsmedelsverket ser det som en lagstiftningstekniskt rimlig lösning.

Avsnitt 16.3.3 Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Kustbevakningen, länsstyrelsen och Transportstyrelsen ska ansvara för kontroll och övervakning

Utredningen föreslår i 10 kap i den moderniserade fiskeförordningen bland annat att Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för kontroll (4 §), kustbevakningen ansvarar för att genomföra kontroll av fiske i vissa vattenområden (10 §), och länsstyrelsen ansvarar för att genomföra kontroll av fiske i havet och i sötvattensområden (12 §).

Av utredningen framgår att det har framkommit att gränsdragningen mellan myndigheternas ansvar i flera fall är svår att fastställa i lagstiftning. Utredningen framhåller att det är viktigt att de myndigheter som är ansvariga för kontroll pekas ut i lagstiftningen, men att gränsen för de olika myndigheternas ansvar gentemot varandra inte behöver framgå av lagstiftningen utan kan klargöras vid samverkan mellan myndigheterna.

Livsmedelsverket anser att det av förslaget är oklart var och hur gränsdragningen mellan myndigheterna ser ut, vilket försvårar för verksamhetsutövare i branschen. Det behöver därför tydliggöras hur samverkan ska ske så att det blir rättssäkert och transparent både för myndigheter och aktörer. Länsstyrelserna har väldigt olika förutsättningar, och det är viktigt att informationen är tydligt gentemot aktörerna.

Avsnitt 16.3.9 Frågor om ansvaret för kontroll gällande lagringsintyg och beredningsintyg bör utredas vidare

Livsmedelsverket är positiva till förslaget om att frågan om ansvaret för kontroll när det gäller lagrings- och beredningsintyg vid export av fiskeriprodukter bör utredas vidare. Detta är en förutsättning för att tydliggöra ansvaret och ett måste för att aktörerna ska kunna genomföra export på ett enkelt sätt. Frågan om intygen för export behöver lösas oavsett om utredningen om förenkling och finansiering av kontrollorganisationen i livsmedelskedjan genomförs eller inte.

Livsmedelsverket är försiktigt positiva till att ansvara för utfärdande av lagrings- och beredningsintyg för anläggningar som står under Livsmedelsverkets kontroll, eftersom det normalt sett sammanfaller med att Livsmedelsverket utfärdar exportintyg.

2025-12-15

Dnr 2025/03607
Saknr 1.1.3

Utgångspunkten är i sådant fall att Livsmedelsverket utfärdar lagrings- och beredningsintyg enbart i samband med att myndigheten även utför exportkontroll, i annat fall kan bemanning för detta saknas, och det blir därmed praktisk svårare att hantera och betydligt kostsammare. Livsmedelsverket kan dock inte utfärda dessa intyg för företag som står under kommunal kontroll.

En förutsättning är att Havs- och vattenmyndigheten har ansvaret för att ta fram instruktioner, rutiner och utbildningar åt Livsmedelsverkets och kommunernas personal för utfärdandet av dessa intyg. Vidare behöver myndigheten/kommunerna få full kostnadstäckning för samtliga kostnader som uppstår med anledning av denna kontroll; såsom exempelvis systemstöd, administration, utbildning av personal och arbetet med utfärdandet av intygen. Det handlar således om att ytterligare medel tillförs myndigheten (anslagsfinansiering) eller att bemyndigande ges för Livsmedelsverket att ta ut avgift för detta (avgiftsfinansiering). Livsmedelsverket vet idag för lite om omfattningen och den praktiska hanteringen för att kunna göra någon kostnadsberäkning.

Avsnitt 16.6.2 Havs- och vattenmyndigheten ska lämna uppgifter om landningar till Livsmedelsverket

Livsmedelsverket är positiva till att bestämmelsen om att Havs- och vattenmyndigheten ska lämna uppgifter om landningar till Livsmedelsverket kopplat till anmälan enligt 7 § förordningen (2011:1494) om vissa fiskarter från Östersjöområdet förs över till den moderniserade fiskeförordningen. Detta då det är en förutsättning för att Livsmedelsverket ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Christina Nordin. I den slutliga handläggningen medverkade chefsjurist Elin Häggqvist, avdelningschef Kristina Ohlsson och enhetschef Ellen Edgren. Föredragande var Lisa-Marie Hedberg.

Christina Nordin

Lisa-Marie Hedberg